

Motion till riksdagen

1988/89:Sf35

av Ragnhild Pohanka och Eva Goës (båda mp)
med anledning av prop. 1988/89:86 med förslag
till utlänningslag m.m.

I stora delar av världen och i många länder pågår inbördes strider mellan olika folk- eller smågrupper i landet, många länder utsätts för övergrepp, infiltration eller ockupation och förföljelse av individer, grupper eller hela folk. Detta leder till mycket ökade flyktingströmmar till grannländer och ofta till mycket stora flyktingströmmar till ofta ytterst fattiga grannländer. Genom de moderna kommunikationerna kommer också små rännilar av de stora flyktingströmmarna till för flyktingarna ofta fjärran och främmande länder — däribland Sverige.

I miljöpartiet de grönas program om invandrare och flyktingar kommer framför allt en av miljöpartiets fyra solidariteter att vara vägledande, nämligen solidaritet med människor i hela världen och i framtiden. Denna solidaritet innefattar självklart att Sverige skall öppna sina gränser för förföljda, hotade och torterade människor.

Ändringarna i lagen syftar *främst* till att åstadkomma en förkortning av handläggningstiderna för de asylsökande. Att förkorta väntetiderna ser miljöpartiet som positivt. Det får dock aldrig minska rättssäkerheten. I lagförslaget har dock målet snabb handläggning av asylärenden fått gå ut över rättssäkerheten. I allra första hand genom utökat betalningsansvar för transportföretag. Man föreslår i propositionen att transportören är betalningsskyldig för återresa både för utlänningspersonal och den bevakningspersonal som behöver följa med. Detta minskar självklart flyktingströmmen till Sverige, men följderna blir att den presumtiva flyktingens öde avgörs av flyg- eller båtpersonal kanske under landets säkerhetspolis överinseende. Någon utredning är ju inte aktuell. Rättssäkerheten är helt satt ur spel.

Vi anser inte heller att svensk polis skall kunna omhänderta returbiljett.

Som en röd tråd genom hela propositionen går dokumentlösheten som ett problem som måste lösas. Det ligger i flyktingkapets natur att man inte hinner städa hemma, inte har möjlighet att ha sina papper i ordning och ej heller har något ordnat för framtiden. UNHCR ser i vissa länder dokumentlösheten som ett betydligt större skäl för asyl än motsatsen.

Miljöpartiet de gröna anser att polisen inte skall vara de första som tar hand om utlänningspersonal vid ankomsten till Sverige utan det skall vara civil personal och deras skyldighet skall vara att upplysa utlänningspersonal om rätten att söka asyl. Rätten till tolk och juridiskt biträde skall också upplysas om så snart någon anger att han/hon söker asyl. Det bör finnas folk från socialjourerna inom räckhåll. Likaså skall tolkjour och jour för juridiska biträde

den finnas att tillgå. Att mötas av civil personal, folk från socialjouren och snabbt få, av flyktingen godkänd, tolk och juridiskt biträde får en god effekt på utredningens kvalitet och kan även ytterligare minska väntetiderna. Många flyktingar har ångest och skräck inför polisen på grund av hemska upplevelser från sitt eget land och vågar inte tala fritt inför polisen och då blir utredningen ofullständig och tidskrävande. I vissa fall står det helt klart att flyktingen kommer att få asyl och då kan eventuellt det juridiska biträdet uteslutas. Även i de klara fallen kan dock ett rättsligt biträde behövas då frågan om flyktingstatus återstår att avgöra. Endast om den asylsökande själv förklarar sig beredd att höras utan biträde kan det ske. Möjligheten att ha en närstående och/eller representant från frivilligorganisation bör erbjudas. Bandupptagning bör också ske i alla asylutredningar.

Att förordna ett biträde i tidigt skede har dubbelt syfte — ökad rättssäkerhet och ökad trygghet. Beslutanderätten i rättshjälpsfrågor skall ej överföras från rättshjälpsnämnderna till SIV. De asylsökande uppfattar SIV som sin motpart och tvivlar på att SIV intar en oberoende hållning.

Någon utökning av direktavvisningen anser vi ej skall antas. Förslaget säger att en person kan bli direktavvisad om en asylsökande åberopar samma grunder som redan prövats av regeringen och ej föranlett asylrätt. Detta innebär en generalisering som icke är godtagbar. Varje utredning skall göras individuellt med en helhetssyn på individ, familjesituation, hemland osv. Likaså skall ej direktavvisning få ske efter tre månaders vistelse i Sverige. Miljöpartiet de gröna vill att även flyktingar enligt den utvidgade OAU-konventionen skall ges flyktingstatus. Här vore bästa lösningen ett tillägg av en 4:e punkt i 3 kap 3 §.

— en person som på grund av aggression utifrån, ockupation, främmande herravälde eller händelser som allvarligt stör den allmänna ordningen i delar av eller hela hans hemland, tvingas lämna sin bostad för att söka skydd på annat sätt utanför hemlandet, —

Även den första handläggningen anser vi bör göras av invandrarverket: samma myndighet som fattar beslut skall också sköta handläggningen.

Vi anser ej heller att kroppsvisitation skall få ske enligt 5 kap 2 §, utom vid misstanke om brott. Dock skall ej returbiljetter och dylikt få fråntagas utlänningen.

Vi motsätter oss förvar enligt 6 kap 2 § punkterna 1 och 2, som innebär rätten till förvar då identiteten är oklar eller för att en utredning skall kunna genomföras. Det är inget brott att vara flykting och rätten till förvarstagande skall endast finnas om utlänningen begått brott eller misstanke finns att utlänningen skall bedriva brottslig verksamhet i Sverige.

När det gäller förvarstagande av barn anser miljöpartiet de gröna att det skall vara totalförbud för detta med undantag för brottsmisstanke och även då bör barnet i första hand ställas under uppsikt.

Någon anteckning i resedokumenten om osäker identitet skall inte göras, då möjligheterna för flyktingen att resa då blir oerhört beskuren.

En asylsökande skall delges utvisnings- eller avvisningsbeslut och giltigheten skall gälla för den dag den asylsökande får det i sin hand och inte från beslutsdagen. Avvisningen skall ej verkställas innan den vunnit laga kraft

och beslutet skall inhiberas vid överklagning eller vid förnyad provning på alla nivåer. Muntlig handläggning är ett fint komplement och bör vara en rättighet för den asylsökande på alla nivåer. Närvarande bör också det juridiska biträdet vara. Vid muntlig förhandling skall parterna vara personligen närvarande.

Att preskriptionstiden skulle förlängas från två till fyra år kan vi ej se något skäl till, 8 kap 15 §.

Beslutsmotiveringar och sekretess. Miljöpartiet delar utredningens synpunkter på behoven av klara beslutsmotiveringar. Angående sekretesslagen bifaller miljöpartiet de gröna förslaget att införa bestämmelser som ger möjlighet att göra beslutsmotiveringar hemliga utom för utlänningsen själv. Även regeringsbesluten bör ha beslutsmotivering. Dessa kan ligga som underlag för praxissamling, vilket är en grundläggande princip att denna är offentlig, men uppgifter som kan användas till identifikation av person utsluts.

Personliga uppgifter, som lämnats till socialnämnd, skall ha starkt sekretesskydd. Med den uppgiftsskyldighet som i dag föreligger jämföras en asylsökande med en brottsling. 14 kap 2 § sekretesslagen. Sjukjournalerna skall ha samma sekretesskydd som för svenska medborgare.

Trots den långa texten i denna motion är vi på andra punkter positiva till lagen. Det viktiga för oss är — förutom nedanstående i hemställan anförda förslag — att lagen sedan får en generös tolkning och praxis.

Det är viktigt att noga se till vid återsändandet till första asyländ att den enskilde flyktingen där har skydd och absolut inte återsända honom/henne till ett land som inte bundit sig till Genève-konventionen i sin helhet.

Många tunga remissinstanser har tillstyrkt de flesta av våra förslag. Det är inte trevligt att tänka sig att människosmugglare får stora vinster på människors ångest och flyktbehov. Dock kan en sista förtvivlad utväg för en flykting stängas av om verksamheten bestraffas. Ett undvikande av lagstiftning i detta fall är vårt grundförslag.

För att leva upp till den medmänsklighet det svenska folket står för och de människor som knacker på hos oss behöver, har vi noga övervägt denna nya utlänningslag och föreslagit en del förbättringar och förtydliganden enligt denna motion.

Hemställan

Mot bakgrund av ovanstående hemställer vi

1. att riksdagen avslår förslaget om utvidgat kostnadsansvar för transportföretag för utlänningsares återresa vid avsaknad av pass, visum, uppehållstillstånd och dylikt, 9 kap 2 §,
2. att riksdagen avslår förslaget om rätt att omhänderta returbiljett, 5 kap 4 §,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att civila personer och inte poliser bör vara de som vid gränsen tar emot flyktingarna/utlänningsarna,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att utlänningsen bör upplysas om sin rätt att söka asyl,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den asylsökande före en första utfrågning bör få tillgång till tolk och offentligt biträde,

6. att riksdagen beslutar att ett jourssystem för jurister verksamma inom området upprättas,

7. att riksdagen beslutar att behålla beslutanderätten i rättshjälpsfrågor hos rättshjälpsnämnderna,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ingen utökning av direktavvisningsbeslut bör antas,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ingen viseringsskyldighet bör införas som grundregel i § 3,

10. att riksdagen beslutar att som flykting avse även den som avses enligt den utvidgade flyktingkonventionen i OAU, tillägg till 3 kap 3 §,

11. att riksdagen avslår förslaget om kroppsvisitation enligt 5 kap 2 §,

12. att riksdagen avslår förslaget om förvar enligt 6 kap 2 § punkterna 1 och 2,

13. att riksdagen beslutar om totalförbud mot att ta barn i förvar, 6 kap 3 § med undantag av 3 § punkt 2 första stycket,

14. att riksdagen avslår förslaget om anteckning i resedokument om osäker identitet,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att verkställighetsbeslutet bör delges den asylsökande och räknas från den dag han/hon erhållit det i sin hand,

16. att riksdagen beslutar att avvisning ej i något läge får ske förrän beslutet vunnit laga kraft,

17. att riksdagen beslutar att verkställighet inhiberas vid överklagning av beslut,

18. att riksdagen beslutar att avvisningsverkställighet inhiberas, då nya skäl framkommit efter överklagan till regeringen och därav följt avvisningsbeslut,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att muntlig handläggning är en rättighet på alla nivåer,

20. att riksdagen beslutar att ej förlänga preskriptionstiden från två år till fyra år,

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att vid återsändande till första asylland, myndigheten bör försäkra sig om att den enskilde har skydd där,

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att flykting under inga omständigheter bör få sändas tillbaka till ett första asylland som inte är bundet av Genève-konventionen i sin helhet,

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att flyk-

tingars/utlänningars sjukjournal bör ha samma sekretesskydd som svenska medborgares.

Mot. 1988/89
Sf35

Stockholm den 10 april 1989

Ragnhild Pohanka (mp)

Eva Goës (mp)